

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ İLE ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİRBİRLERİYLE OLAN İLETİŞİMLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA*

Öğr. Gör. Dr. H. Aydan SİLKÜ*

ÖZET

Bu araştırma, üniversite öğrencileri ile öğretim elemanlarının birbirleriyle olan iletişimlerini konusundaki görüşleri ve varsa iletişim engellerinin belirlenmesi ve bu konuda neler olduğunun saptanması amacıyla yapılan betimsel bir çalışmadır.

Araştırma: Eğitim Fakültesi; Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Sınıf Öğretmenliği Bölümleri, Edebiyat Fakültesi; Amerikan Kültürü ve Edebiyatı, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri, Fen Fakültesi; Biyoloji ve Kimya Bölümleri ile İletişim Fakültesi; Gazetecilik, Radyo-TV Bölümlerinden toplam 305 üçüncü sınıf öğrencisi ve 85 öğretim elemanı örnekleme oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak, Bolat (1990) tarafından geliştirilen "Öğretim Elemanı-Öğrenci İletişim Ölçeği, Öğrenci-Öğretim Elemanı İletişimi Ölçeği" ile araştırmacı tarafından oluşturulan soru formu kullanılmıştır. Ölçeklere ilişkin yapılan güvenilirlik çalışması sonucu, Üniversite öğrencilerinin "Öğrenci-Öğretim Elemanı İletişimi" Ölçeğinin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı $r=,9048$, "Öğretim Elemanı-Öğrenci İletişim" Ölçeğinin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı $r=,8884$ olarak bulunmuştur. Verilerin analizinde, yüzde, frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, t testi, tek yönlü varyans analizi ve duncan testi, korelasyon uygulanmış, önem düzeyi .05 ve .01 olarak alınmıştır.

Araştırmanın sonuçları; öğrenciler ile öğretim elemanlarının birbirleriyle olan iletişimlerinin yeterlilik düzeyinin oldukça düşük olduğunu ortaya koymuştur. Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri arasında bazı değişkenler açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: İletişim, Üniversite Öğrencileri, Öğretim Elemanları.

ABSTRACT

This descriptive study aims to analyze the views of university students and academicians about the communication with each other, and to determine if any

* Silkü, H. A. (2002). Üniversite Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimi ve Bu Konuda Yönetimden Beklenenler, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezinden hazırlanmıştır.

* Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü

communication barriers exist between both groups, and to discuss the current state of their communication.

The research concentrates on 305 third-year students and 85 academicians at the Pedagogical Guidance and Counseling, and Classroom Teaching Departments of the Faculty of Education, the American Culture and Literature, and the Turkish Language and Literature Departments of the Faculty of Letters, the Biology and Chemistry Departments of the Faculty of Natural and Physical Sciences, and the Journalism and Radio-TV Broadcasting Departments of the Faculty of Communication at Ege University.

Within the frame of this study, the "Academician-Student", and the "Student-Academician Communication" Inventories, developed by Bolat (1990), and a questionnaire, developed by the researcher, have been used to collect data. The Cronbach-Alpha reliability coefficients of the inventories are as follows:

The "Student-Academician Communication Inventory" ($r = .9048$); and the "Academician-Student Communication Inventory" ($r = .8884$).

In data analysis, Percentage, Frequency, Average, Standard and One-Way Variation, T, Duncan, and Correlation tests were conducted. The efficiency levels are .05 and .01.

The research findings have shown that the communication levels of the university students and the academicians with each other are rather low, and there are some statistically-significant variations between both groups' views about the "Academician-Student Communication" and the "Student-Academician Communication".

Key Words: *Communication, University Students, Academicians*

GİRİŞ

Çağdaş, demokratik toplum yaratabilme yollarından biri de, bireylere iletişim becerilerinin kazandırılmasıdır (Cüceloğlu, 1997:13). İnsanoğlu başkaları ile iletişime girerek; onları görerek, işiterek, onlara dokunarak toplumsallaşır. (Ergin ve Birol, 2000:142). Kişi kendisini tanıyıp ifade edebiliyor ve diğer kişiler üzerinde olumlu etki bırakabiliyorsa sosyal açıdan başarılıdır (Dicleli, 2000:16). İletişim sözcüğü özünde, yalın bir iletişim alışverişinden çok toplumsal nitelikli bir etkileşimi, değiş tokuşu ve paylaşımı içermektedir (Kırbaş 2001:1). İletişim; Kişilerin karşılıklı olarak, bilgi, duygu, düşünce, tutum ve tavırlarını paylaştıkları ya da anlamlandırarak ortak kıldıkları sosyal bir süreçtir (Demirel, 2000:183; Cüceloğlu, 1997:13; Bilen, 1997:20; Alkan, 1979; Ulusavaş, 1986; Bolat, 1990). İnsanoğlu günlük hayatının büyük bir kısmını iletişimle geçirmektedir. Yapılan bir araştırmaya göre birey, uyku saatleri dışında kalan sürenin; % 30'unu konuşarak, %45'ini de dinleyerek olmak üzere, toplam %75'ini iletişimle geçirmektedir (Demirel, 2000:184). Etkili iletişimin sağladığı yararlar şu şekilde özellenebilir; bireyin kendini ve

başkalarını daha iyi anlaması; fikir alış-verişi ile yaratıcılığın ortaya çıkarılması; doğru ve hızlı bilgiye ulaşma; olumsuzluklardan, çatışmalardan uzaklaşma; problem çözme becerisini geliştirme; sakin, güvenli ve atilgan olmayı sağlama; yanlış anlamaların ortaya çıkaracağı stresten kurtulma; fikirleri rahatlıkla söyleyebilme ve destek bulma; bireyin kendi ve başkalarının haklarını bilme ve saygı göstermesini sağlama; yapıcı eleştiriler yapabilme; hoşgörü sahibi olabilme; özgüven ile konuşabilme; insanlarla işbirliği yapabilme; diğer bireyleri etkin olmaya esinlendirme; ekip ruhu içerisinde çalışma; verimi artırma; karar sürecine etkin katılım sağlama; zorluklarla baş edebilme; savunma sisteminin gelişmesi; iş doyumunu sağlama; çevrenin zenginleşmesi; başkalarının fikir, deneyim, alışkanlık ve tutumlarından yararlanabilme; takdir edilme ve takdir etmedir (Dicleli, 2000:263-265). Demirel ve Kaya (2001:191, 224)'e göre; Eğitim, insan ile yaşam arasında bir köprüdür. Bu bağlamda, toplumdaki sürekli gelişme ve değişime paralel olarak insanın eğitilmesi ve yetiştirilmesi önem kazanmaktadır. Eğitimin nitelikli olabilmesi, her düzey ve alanda yetiştirilen nitelikli insan gücü ve bu öğeler arasındaki ilişkilerin uyumuna bağlıdır. Eğitim örgütleri, bireyde davranış değişikliği meydana getirerek toplumu etkilerken, toplumsal kurumlarda bireye değerler kazandırmak suretiyle eğitim örgütleri üzerinde bir denetim mekanizması kurarlar. Eğitim örgütlerinin toplumu etkileme gücü, etkilik derecesine bağlıdır. Eğitimde etkililik, yönetici-öğretmen-öğrenci arasında karşılıklı iletişim ile sağlanabilir (Celep, :28-31). Eğitim sisteminde iyi bir eğitimiçi olabilme için iletişim sürecinin çok iyi bilinmesi gerekliliktir. Öğretme ve öğrenme sürecinde konunun etkili olarak öğrencilere öğretilmesi için eğitimcinin öğrencileri ile sağlıklı iletişim kurabilmesi aynı zamanda da öğrenciler arasında da sağlıklı iletişimin olabilmesi için rehberlik edebilmesi gerekmektedir (Avcı, 2001:4). Etkili iletişim becerilerine sahip olma hem öğrencilerle iyi bir iletişim kurulmasını, hem de kişisel ihtiyaçların etkili bir şekilde karşılanarak mesleki amaçlara ulaşılmasını sağlamaktadır (Karip, 2002:104).

Eğitim örgütlerindeki öğretmenin öğrencileri ile sözel ya da sözel olmayan yollarla karşılıklı etkileşime girerek; bilgi, düşünce, duygu, tutum ve becerilerini, öğrencide kalıcı davranış değişikliği yaratmak için paylaşması süreci de iletişimdir. Öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğretmen arasında sağlanan etkili iletişim öğretim-öğrenmeyi sağlamaktadır. Diğer bir ifade ile iletişim sürecinde bulunan öğrenci öğrenmektedir (Ergin, 1998:48; Ergin ve Birol, 2000:30-33, 41; Avcı, 2001:4; Karip, 2002:79). Öğrenci-öğretim elemanı (öğretmen) iletişimi konusunda yapılan araştırmalar; öğrenci-öğretim elemanı arasındaki iyi iletişim ile öğrencilerin davranışlarının düzeldiğini, başarılarının arttığını, daha çok çalıştıklarını ve derslerinden daha çok hoşlandıklarını ortaya

koymuştur (Karip, 2002:45). Öğrenmede, duyu organlarının kullanımı da etkilidir. Bu konuda yapılan bir araştırmaya göre, öğrenilenlerin; % 83'ü görme, %11'i işitme, %3.5'i koklama, %1.5'i dokunma, %1'i ise tatma organlarımızla gerçekleşmektedir. Öğretmen, öğrencilerine iletmek istediği bilgileri sözel ve sözsüz iletişim yöntemlerini kullanarak iletecek, onların duyu organlarını etkileyerek öğrenmeyi sağlayabilecektir (Ergin ve Birol, 2000:59, 79; Güven, A. ve Yalçınkaya, Akyüz, M.,2001:13). Yapılan bir araştırmaya göre beden, ses ve sözcüklerin iletişime etkisi konusunda, beden %60, sesin %30, sözcüklerin %10 oranında etkili olduğu sonucuna varılmıştır (Ergin ve Birol, 2000:123). Öğretimde etkili iletişim sağlayabilmek için öğretim elemanının (öğretmenin); kavramları açıkça öğrencinin anlayabileceği şekilde ifade etme, konuya uygun kanallar kullanarak öğrencinin en iyi anlayabileceği şekilde sunuş ile anlamları ortak kılma, konular arası geçişlerde görsel materyaller yanında işitsel materyalleri de kullanma, konunun önemli noktalarını vurgulama yaparak ya da öğrencilere yaptırarak öğrencinin dikkatinin yoğunlaşmasını sağlama gibi bazı noktalara dikkat etmesi gerekmektedir (Karip, 2002:79-80).

Etkili iletişimle öğrenmenin gerçekleşmesi için, öğretmen öğrencileriyle iletişim kurarken; içtenlik, onlara değer verme, saygınlık, eşitlik, etkililik, yeterlilik ve empati gösterme gibi davranışları göstermelidir. İçtenlik, öğretmenin öğrenciyle ilişkilerinde gerçek duygularını yaşamasıdır. Öğrenciye değer verme, saygı duyma öğrencinin benlik saygısını yükseltir. Bu durum, öğrencinin başkalarına saygı duymasına, düşüncelerini sınıf ortamında özgürece ortaya koymasına yardımcı olur. Öğrenciye güvenme, onun yeteneklerine ve doğruyu seçmeye eğilimi olduğuna inanma, öğrenciye değer verildiğini gösterir. Empatik anlayış ise, öğrenmeyi kolaylaştırır. Empati, sınıf ortamında öğretmenin kendisini öğrencinin yerine koyarak, olaylara onun gözüyle bakabilmesidir (Çetinkanat, 1998:213; Güçlü, 1998:63). Öğretmenin öğrencileri ile bir iletişim kurmadan bilgiyi aktarması ve ezberletmesi mümkün olsa da, önem verdiği değerleri öğrencilerine benimsetmesi mümkün değildir. İnsana, eğitime, okullara, hayata ilişkin değerlerin benimsetilmesi ancak iletişim köprüsü kurulduktan sonra gerçekleştirilebilir (Karip, 2002:45).

Etkili iletişim becerisi kazanmış öğretmen öğrencilerini daha iyi anlar, onları daha kolay kabul eder ve öğrencilerine karşı olumlu duygulara sahip olur. Böyle bir iletişim ortamındaki öğrenci de öğretmenlerine, öğrenmeye ve arkadaşlarına karşı olumlu tutum ve davranışlar geliştirir (Karip, 2002:104). Bu noktadan hareket ile üniversitedeki iletişim, öğretim elemanı-öğrenci ve öğrenci-öğretim elemanının iletişimi olarak ele alınmalıdır (Silkū, 2002:4).

Yapılan bu çalışmada, "Ege Üniversitesi Edebiyat, İletişim, Fen ve Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören öğrenciler ile görev yapan öğretim

elemanlarının birbirleriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Araştırmanın amacı, üniversite öğrencileri ile öğretim elemanları arasındaki iletişim durumlarının ortaya konulması ve çözüm önerilerinin getirilmesine yöneliktir. Bu amaç doğrultusundaki alt problemler şunlardır:

- 1) Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri;
  - a) Yaşa
  - b) Cinsiyete
  - c) Fakültelere
  - d) Bölümlere
  - e) Sosyo-ekonomik düzeylerine (SED) göre farklılaşmakta mıdır?
- 2) Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri;
  - a) Cinsiyete
  - b) Yaşa
  - c) Mesleki kıdeme
  - d) Akademik unvana
  - e) Fakültelere
  - f) Bölümlere göre farklılaşmakta mıdır?
- 3) İletişime ilişkin öğretim elemanları ile öğrencilerin görüşleri farklılaşmakta mıdır?
- 4) Öğrenciler ve Öğretim Elemanlarının İletişim Ölçeğine İlişkin Toplam Tepkileri nasıldır?

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Çalışma tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen Ege Üniversitesi; Eğitim Fakültesi; Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (n=18) ile Sınıf Öğretmenliği (n=36), Edebiyat Fakültesi; Amerikan Kültürü ve Edebiyatı (n=35), Türk Dili ve Edebiyatı (n=55), Fen Fakültesi; Biyoloji (n=49) ve Kimya Bölümleri (n=45) ile İletişim Fakültesi; Gazetecilik (n=35) ve Radyo-TV (n=32) Bölümlerinin 2001-2002 öğretim yılında öğrenim gören 305 üçüncü sınıf üniversite öğrencisi ile Ege Üniversitesi; Eğitim Fakültesi; Eğitim Bilimleri Rehberlik (n=5) ve Psikolojik Danışmanlık (n=3) ile Sınıf Öğretmenliği (n=5), Edebiyat Fakültesi; Amerikan Kültürü ve Edebiyatı (n=5), Türk Dili ve Edebiyatı (n=9), Fen Fakültesi; Biyoloji (n=24) ve Kimya Bölümleri (n=20) ile İletişim Fakültesi; Gazetecilik (n=6) ve Radyo-TV (n=8) Bölümlerinde görev alan 85 öğretim elemanlarından oluşmaktadır. Öğrencilerin

%65.9 (n=201)'u kız ve %34.1 (n=104)'i erkektir. Öğretim elemanlarının %52.9 (n=45)'u bayan ve %47.1 (n=40)'i erkektir.

Verilerin toplanması ve analizi

Bu araştırmanın verileri, "Öğretim Elemanı-Öğrenci İletişim Ölçeği, Öğrenci-Öğretim Elemanı İletişimi Ölçeği" ile toplanmıştır. "Öğretmen-Öğrenci İletişimi Ölçeği" (Bolat, 1990) öğretim elemanları ve öğrenciler olmak üzere iki ayrı gruba uygulanacak içerik ve formda düzenlenmiştir. Ölçekte 32 soru yer almaktadır ve bu soruların 29'u öğretim elemanları ve öğrenciler için ortak olup, kalan üç soru sadece öğrencilere yönelik hazırlanmıştır. Ölçekte yer alan sorular dört boyutta toplanmaktadır; I. Boyut: Öğretim elemanları kaynaklı iletişim engelleri; II. Boyut: Öğrenci kaynaklı iletişim engelleri; III. Boyut: Öğretim elemanı dil kaynaklı iletişim engelleri; IV. Boyut: Öğrenci dil kaynaklı iletişim engelleridir. Ölçekte yer alan maddeler 5'li dereceleme ile 1=Tamamen Katılıyorum ve 5=Hiç Katılmıyorum olmak üzere cevaplandırılmaktadır. Üniversite öğrencilerinin "Öğrenci-Öğretim Elemanı İletişimi" Ölçeğinin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı $r=.9048$, "Öğretim Elemanı-Öğrenci İletişimi" Ölçeğinin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı $r=.8884$ olarak bulunmuştur. Araştırmanın verilerinin analizinde ortalama, standart sapma, frekans, yüzde, t testi, Varyans analizi ve korelasyon uygulanmış, önem düzeyi $*p<.05$ ve $**p<.01$ olarak alınmış ve değerlendirmede SPSS 10.0 istatistik paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ilk alt problemi; "Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin; yaşına, cinsiyetine, fakültelerine, bölümlerine ve sosyo-ekonomik durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?" biçiminde ifade edilmiştir.

1.a. Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Yaşına göre farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin yaşına göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır. Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin yaşına göre iletişim ölçeğinde (OI) birinci alt boyut ($F=3.654$, $p=0.013$) puanları açısından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde, üçüncü alt boyut ($F=4.542$, $p=0.004$) puanları açısından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermiştir. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Duncan testi sonucunda, OI ölçeğinin

birinci alt boyutunda “(25 ve üstü)” yaş grubu ($x=40.4000$) ile “(18-21)” yaş grubu ($x=33.7303$) arasında istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, “(18-21)” yaş grubu öğrencilerinin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin, “(25 ve üstü)” yaş grubu öğrencilerinden daha olumlu olduğu söylenebilir. Envanterin üçüncü alt boyutunda ise, “(25 ve üstü)” yaş grubu ($x=3.07$) ile “(18-21)” yaş grubu ($x=2.38$) öğrencileri arasında istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu bulgulara göre, “(18-21)” yaş grubunda yer alan öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerinin diğer yaş grubunda yer alan öğrencilere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Bununla birlikte öğretmen adayları üzerinde yapılan bazı araştırmalarda, (Güven ve Akyüz, 2001), öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin görüşleri yaş değişkenine göre bir farklılık göstermemiştir. Bu durum, her yaş grubundaki öğretmen adaylarının görüşlerinin benzer olduğu şeklinde yorumlanabilir.

1.b. Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Cinsiyetine göre değerlendirilmesinde t-testi kullanılmış ve sonuçlar Tablo 1.b’de verilmiştir.

Tablo 1.b. Öğrencilerin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşlerinin Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Dağılımı

ÖL BOYUTLAR	Cinsiyet	n	x	s	t	sd	p
1. Boyut	Kız	201	34.2687	8.8931	2.843	303	0.005**
	Erkek	104	37.4615	10.0329			
2. Boyut	Kız	201	29.7363	6.4168	0.241	303	0.810
	Erkek	104	29.5481	6.5698			
3. Boyut	Kız	201	2.51	0.97	1.625	303	0.105
	Erkek	104	2.71	1.09			
4. Boyut	Kız	201	9.5124	3.0448	0.660	303	0.510
	Erkek	104	9.2596	3.4076			
Toplam Puan	Kız	201	76.0299	16.4280	1.464	303	0.144
	Erkek	104	78.9808	17.1645			

**p=0.01

Tablo 1.b’de görüldüğü gibi öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Cinsiyetine göre incelendiğinde, iletişim ölçeğinde (ÖL) sadece birinci alt boyut ($t=2.843$, $p=0.005$) puanları açısından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermiştir.

Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri, birinci boyutta erkek öğrencilerin puan ortalamaları kız öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur. Bu durum kız öğrencilerin lehinedir. Bu bulgu, geleneksel kadın ve erkek rollerindeki farklılıklar nedeni ile kız öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerinde erkek öğrencilere göre daha başarılı oldukları biçiminde yorumlanabilir (Stockard ve Johnson, 1980; Spence, Deaux ve Hemreich, 1985; Roloff, 1987). Nitekim Saracaloğlu ve Ark (2001); Güven ve Akyüz (2001) tarafından yapılan çalışma bulguları söz konusu araştırma bulgusu ile paralellik göstermektedir. Her iki çalışmada da, Cinsiyete bağlı olarak öğretmen adaylarının iletişim becerilerinde bulunan anlamlı farklılığın kız öğrenciler lehine olduğu görülmektedir. Bu durum toplumun “kadınlara özgü” olarak tanımladığı öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği özellikleri kadınların daha çok temsil etme çabasında olduklarının göstergesi olabilir. Buna karşın Bolat (1990) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada ise, öğrencinin öğretim elemanı ile olan iletişiminde Cinsiyet değişkenine göre farklılık bulunamamıştır. Buna göre, öğrenci-öğretim elemanı iletişiminde cinsiyet değişkeninin etkili olmadığı söylenebilir. Bu bulgu, araştırma bulguları ile çelişkili görülmektedir. Bu durum, zamanla değişen toplumun getirdiği yenileşmelerden dolayı, kadının toplumdaki yerini güçlendirme çabasından kaynaklanabileceği düşündürmektedir.

1.c. Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Fakültelerine göre farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Fakültelerine göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmış ve sonuçlar Tablo 1.c'de verilmiştir.

Tablo 1.c'de görüldüğü gibi, öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Fakültelerine göre iletişim ölçeğinde (Ol) üç alt boyut ve toplam ($F=9.081$, $p=0.000$) puanları açısından istatistiksel olarak 0.01 düzeylerinde anlamlı bir farklılık göstermiştir. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Duncan testi sonucunda, Ol ölçeğinin birinci alt boyutunda Fen Fakültesi ($x=37.0532$), Edebiyat Fakültesi ($x=36.9444$) ve İletişim Fakültesi ($x=35.4930$) ile Eğitim Fakültesi ($x=29.1200$) arasında; ikinci alt boyutta, Edebiyat Fakültesi ($x=31.1556$) ve Fen Fakültesi ($x=31.0638$) ile İletişim Fakültesi ($x=27.9859$) ve Eğitim Fakültesi ($x=26.7800$) arasında; üçüncü alt boyutta, Fen Fakültesi ($x=3.05$) ile İletişim Fakültesi ($x=2.72$), Edebiyat Fakültesi ($x=2.23$) ve Eğitim Fakültesi ($x=2.12$) arasında; toplamda, Fen Fakültesi ($x=80.6383$) ve Edebiyat Fakültesi ($x=80.3111$) ile İletişim Fakültesi ($x=74.8028$), Eğitim Fakültesi ($x=67.5400$) arasında, istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 1.c. Öğrencilerin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşlerinin Öğrencilerin Fakültelerine Göre Dağılımı

Ol BOYUTLAR	Fakülteler	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut	Edebiyat	90	36.9444	9.2303	10.021	3, 301	0.000**
	Eğitim	50	29.1200	8.4844			
	Fen	94	37.0532	8.3594			
	İletişim	71	35.4930	9.8791			
2. Boyut	Edebiyat	90	31.1556	6.6972	8.590	3, 301	0.000**
	Eğitim	50	26.7800	5.5560			
	Fen	94	31.0638	6.2970			
	İletişim	71	27.9859	5.9654			
3. Boyut	Edebiyat	90	2.23	0.91	16.248	3, 301	0.000**
	Eğitim	50	2.12	0.75			
	Fen	94	3.05	0.97			
	İletişim	71	2.72	1.08			
4. Boyut	Edebiyat	90	9.9778	3.1480	2.553	3, 301	0.056
	Eğitim	50	9.5200	3.4537			
	Fen	94	9.4681	3.0610			
	İletişim	71	8.6056	3.0260			
Toplam Puan	Edebiyat	90	80.3111	16.7625	9.081	3, 301	0.000**
	Eğitim	50	67.5400	15.3918			
	Fen	94	80.6383	15.5279			
	İletişim	71	74.8028	16.4018			

**p<0.01

Bu durum, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin lehinedir. Diğer ifade ile eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin olumlu olduğunu göstermektedir. Güven ve Akyüz (2001) tarafından yapılan araştırmada da, öğretmen adaylarının öğretmen iletişimlerine ilişkin görüşlerinin fakültelere göre empati, saygınlık, eşitlik, etkililik ve yeterlilik boyutlarında farklılaştığı saptanmıştır. Bu bağlamda, her iki araştırma da birbirini desteklemektedir. Bu durum, Eğitim fakültesi öğrencilerinin okudukları eğitim programlarının, insan ilişkilerine yönelik bilgi ve beceri içermesi ve öğrencilere bunları kazandırması ile öğrencilerin öğretim elemanları ile olumlu ilişkiler içerisinde olduğunu düşündürmektedir.

1d. Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Bölümlerine göre farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Bölümlerine göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmış ve sonuçlar Tablo 1.d'de verilmiştir.

Tablo 1.d. Öğrencilerin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşlerinin Öğrencilerin Bölümlerine Göre Dağılımı

Ol BOYUTLAR	Bölümler	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut	Amerikan Kül. ve Ed.	35	36.6857	9.0644	6.485	7, 297	0.000**
	Türk Dili ve Ed.	55	37.1091	9.4137			
	Biyoloji	49	33.8163	6.5022			
	Kimya	45	40.5778	8.7866			
	PDR	18	28.1667	8.5972			
	Sınıf Öğretmenliği	32	29.6563	8.5104			
	Radyo-TV	35	34.9714	10.1387			
	Gazetecilik	36	36.0000	9.7365			
2. Boyut	Amerikan Kül. ve Ed.	35	30.5714	7.2570	4.763	7, 297	0.000**
	Türk Dili ve Ed.	55	31.5273	6.3563			
	Biyoloji	49	29.7755	6.3844			
	Kimya	45	32.4667	5.9567			
	PDR	18	25.1667	5.2272			
	Sınıf Öğretmenliği	32	27.6875	5.6078			
	Radyo-TV	35	27.4857	6.2702			
	Gazetecilik	36	28.4722	5.6996			
3. Boyut	Amerikan Kül. ve Ed.	35	2.23	0.88	9.271	7, 297	0.000**
	Türk Dili ve Ed.	55	2.24	0.94			
	Biyoloji	49	2.80	0.79			
	Kimya	45	3.33	1.07			
	PDR	18	1.67	0.77			
	Sınıf Öğretmenliği	32	2.38	0.61			
	Radyo-TV	35	2.71	1.15			
	Gazetecilik	36	2.72	1.03			
4. Boyut	Amerikan Kül. ve Ed.	35	10.0000	3.3077	1.602	7, 297	0.134
	Türk Dili ve Ed.	55	9.9636	3.0730			
	Biyoloji	49	9.2653	2.7747			
	Kimya	45	9.6889	3.3630			
	PDR	18	8.8889	2.4707			
	Sınıf Öğretmenliği	32	9.8750	3.8917			
	Radyo-TV	35	9.1429	3.2098			
	Gazetecilik	36	8.0833	2.7813			
Toplam Puan	Amerikan Kül. ve Ed.	35	79.4857	17.7638	5.678	7, 297	0.000**
	Türk Dili ve Ed.	55	80.8364	16.2387			
	Biyoloji	49	75.6531	13.7228			
	Kimya	45	86.0667	15.6966			
	PDR	18	63.8889	14.9662			
	Sınıf Öğretmenliği	32	69.5938	15.4771			
	Radyo-TV	35	74.3143	17.3710			
	Gazetecilik	36	75.2778	15.6344			

Tablo 1.d'de görüldüğü gibi, öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Bölümlerine göre iletişim ölçeğinde (OI) üç alt boyut ve toplam ($F=5.678$, $p=0.000$) puanları açısından istatistiksel olarak 0.01 düzeylerinde anlamlı bir farklılık göstermiştir. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Duncan testi sonucunda, OI ölçeğinin birinci alt boyutunda Kimya Bölümü ($x=40.5778$) ile Gazetecilik Bölümü ($x=36.0000$), Radyo-TV Bölümü ($x=34.9714$) ve Biyoloji Bölümü ($x=33.8163$), Sınıf Öğretmenliği Bölümü ($x=29.6563$) ve PDR Bölümü ($x=28.1667$) arasında; ikinci alt boyutunda, Kimya Bölümü ($x=32.4667$) ile Gazetecilik Bölümü ($x=28.4722$), Sınıf Öğretmenliği Bölümü ($x=27.6875$), Radyo-TV Bölümü ($x=27.4857$) ve PDR Bölümü ($x=25.1667$) arasında; üçüncü boyutta, Kimya Bölümü ($x=3.33$) ile Biyoloji Bölümü ($x=2.80$), Gazetecilik Bölümü ($x=2.72$), Radyo-TV Bölümü ($x=2.71$) ve Sınıf Öğretmenliği Bölümü ($x=2.38$), Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ($x=2.24$) ve Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü ($x=2.23$), PDR Bölümü ($x=1.67$) arasında; toplamda, Kimya Bölümü ($x=86.0667$) ile Biyoloji Bölümü ($x=75.6531$), Gazetecilik Bölümü ($x=75.2778$) ve Radyo-TV Bölümü ($x=74.3143$), Sınıf Öğretmenliği Bölümü ($x=69.5938$) ve PDR Bölümü ($x=63.8889$) arasındadır. Nitekim Güven ve Akyüz (2001) tarafından yapılan çalışmalar da söz konusu bulguyu desteklemektedir. Buna göre, öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerinin PDR Bölümü öğrencilerinin lehine olduğu söylenebilir. Bu durum, PDR (Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik) Bölümü öğrencilerinin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin olumlu olduğunu göstermektedir. Bu durum, PDR Bölümü öğrencilerinin okudukları eğitim programlarının içeriğinin insan ve insan ilişkileri olması nedeni ile PDR Bölümü öğrencilerinin öğretim elemanları ile iletişimlerinde daha başarılı oldukları biçiminde yorumlanabilir.

1c. Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine (SED) göre farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine (SED) göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmış ve öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine (SED) göre iletişim ölçeğinde (OI) dört alt boyut ve toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri "Alt SED" ile "Orta SED" ve "Üst SED" arasında dört alt boyut ve toplamda "Alt SED"deki öğrencilerin puanları görece olarak daha yüksek bulunmakla birlikte anlamlı bir farklılık

bulunmamıştır. Bu bulgu, Kapıkıran (1993), Akgöl (1994), Şengönül (1995), Saracaloğlu ve Ark (2001) ve Yalçınkaya ve Ark (2001) tarafından yapılan çalışma bulguları ile paralellik göstermektedir. Kapıkıran (1993)'ün araştırma bulgularına göre, gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin atılgan oldukları kaydedilmiştir. Bu durum aylık gelirin yükselmesinin, bireyin özgüvenini yükseltici bir etken olduğunu düşündürmektedir. Tüm temel ihtiyaçlarını karşılayabilen bireylerin insanlarla daha etkili iletişim kurabileceği beklenmektedir. Akgöl (1994) tarafından yapılan araştırmanın bulgularına göre, ailelerinin ekonomik seviyeleri ortanın üstündeki öğrenciler, "kişilik" ve "insan ilişkileri" boyutlarının gerekliliğine, ekonomik seviyeleri orta ve ortanın altındaki öğrencilerden daha fazla inanmaktadır. Şengönül (1995)'ün çalışmasında, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan aileden gelen çocukların daha demokratik ortamda yetişmelerinden dolayı insanlarla olan ilişkilerinde daha sosyal, demokratik, uyumlu ve problemlere çözüm getirmede daha başarılı ve iletişim becerileri konusunda daha yeterli bireyler oldukları görülmüştür. Saracaloğlu ve Ark (2001)'nin araştırma bulgularında ise, öğrencilerin iletişim becerilerinin "üst SED" lehine olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda, tüm araştırma bulgularının söz konusu araştırma bulgumuzu destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Yalçınkaya ve Ark (2001)'in araştırma bulgularında üniversite öğrencilerinin atılganlık becerilerinin "Üst SED" lehine olduğu saptanmıştır. Bu durum, "Alt SED"deki öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşlerini "Orta SED" ve "Üst SED"deki öğrencilere göre daha yetersiz algıladıkları şeklinde yorumlanabilir.

İkinci Alt Probleme İlişkin bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi; "Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının cinsiyetine, yaşına, mesleki kıdemine, akademik unvanına, fakültelerine ve bölümlerine göre farklılaşmakta mıdır?" biçiminde ifade edilmiştir.

2a. Öğretim Elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının Cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının cinsiyetine göre değerlendirilmesinde t-testi kullanılmış ve sonuçlar Tablo 2a'da verilmiştir.

Tablo 2a. Öğretim Elemanlarının Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşlerinin Öğretim Elemanlarının Cinsiyetine Göre Dağılımı

Ol BOYUTLAR	Cinsiyet	n	x	s	t	sd	p
1. Boyut	Bayan	45	17.1556	3.5352	0.327	83	0.744
	Erkek	40	16.8750	4.3571			
2. Boyut	Bayan	45	22.6000	4.6827	0.420	83	0.675
	Erkek	40	22.1750	4.6237			
3. Boyut	Bayan	45	1.20	0.46	0.554	83	0.581
	Erkek	40	1.15	0.36			
4. Boyut	Bayan	45	8.3333	2.5495	0.812	83	0.419
	Erkek	40	8.8250	3.0288			
Toplam Puan	Bayan	45	49.2889	9.1220	0.119	83	0.906
	Erkek	40	49.0250	11.3307			

Tablo 2a'da görüldüğü gibi Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının cinsiyetine göre incelendiğinde, iletişim ölçeğinde (Ol) dört alt boyut ve toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri bayan öğretim elemanları ile erkek öğretim elemanları arasında üç boyut ve toplamda bayan öğretim elemanlarının puanları görece olarak erkekler öğretim elemanlarının puanlarından daha yüksek olmakla birlikte gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu bulgu, bayan öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerini erkek öğretim elemanlarına göre daha yetersiz algıladıkları şeklinde yorumlanabilir. Buna karşın, Kılıç (2000)'in araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin cinsiyetlerine göre öğretmen beklentileri düzeyleri ile sınıf içi iletişim örüntüleri arasındaki ilişkilerde bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha olumlu beklenti geliştirdikleri, daha olumlu davranışta buldukları, daha fazla sözsüz destek işaretlerini içeren dostça etkileşimde buldukları yönündedir. Öğretmenlerin olumlu beklenti geliştirdiği öğrencilerin başarılarını daha fazla övdüğü, onlara daha fazla gülümsediği, göz iletişiminde bulunduğu ve fikirlerini daha fazla kabul ettiği, daha fazla cevap hakkı tanıyıp, düşüncelerini söylemelerine daha fazla izin verdiği ve sıcak ses tonu kullandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca, bayan öğretmenlerin erkek meslektaşlarına göre mesleklerini gerçekleştirebilmek için daha fazla çaba göstermeleri beklentilerinin de bu yönde olabileceğini düşündürmektedir. Bu bağlamda, Kılıç (2000) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın bulguları ile söz konusu bulguları çelişmektedir.

2b. Öğretim Elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının Yaşına göre farklılaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının yaşına göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır. Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının yaşına göre iletişim ölçeğinde (OI) dört alt boyut ve toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri yaş grupları arasında dört alt boyut ve toplamda yaşları (30-39) arasında olan öğretim elemanlarının puanları görece olarak daha yüksek olmakla birlikte anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Nitekim Kılıç (2000) tarafından yapılan çalışmada bulgularına göre, 41 ve üstü yaşlarda bulunan öğretmenlerin daha olumlu beklentiye sahip olmaları, onların meslek yaşantılarında daha çok öğrenci mezun etmiş olmaları ve deneyime sahip olmaları bir neden olarak gösterilebilir. Bu bağlamda, her iki araştırma bulgusunun birbirine paralellik gösterdiği ifade edilebilir. Bu durum, (30-39) yaş grubundaki öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerini (40-49) ve (50 ve üstü) yaş grubu öğretim elemanlarına göre daha yetersiz algıladıkları şeklinde yorumlanabilir.

2c. Öğretim Elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının Mesleki Kıdemlerine göre farklılaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının mesleki kıdemlerine göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır. Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının mesleki kıdemlerine göre iletişim ölçeğinde (OI) dört alt boyut ve toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri dört alt boyut ve toplamda mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bu bulgu, öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerinde mesleki kıdem değişkeninin etkili olmadığını düşündürmektedir. Bununla birlikte, Akgöl (1994) tarafından yapılan araştırma bulgularına göre, kıdemlerine göre öğretim elemanlarının “insan ilişkileri” boyutlarının gerekliliğine “katılma dereceleri” arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 15 yıldan fazla mesleki kıdeme sahip öğretim elemanlarının, “insan ilişkileri” boyutunun gerekliliğine, daha az mesleki kıdeme sahip öğretim elemanlarından daha fazla inandıkları saptanmıştır.

2d. Öğretim Elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının Akademik Unvanlarına göre farklılaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının akademik unvanlarına göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır. Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının akademik unvanlarına göre iletişim ölçeğinde (OI) dört alt boyut ve toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri dört alt boyut ve toplamda akademik unvan değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bu bulgu, öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerinde akademik unvan değişkeninin etkili olmadığını düşündürmektedir. Bununla birlikte, bazı araştırmalarda, Açıköz (1990) öğrenci değerlendirmelerinde, öğretim elemanlarının unvanlarına göre; en olumlu olarak öğretim Görevlilerini, en olumsuz olarak da profesörlerini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda, her iki araştırma bulgusunun çeliştiği söylenebilir.

2e. Öğretim Elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının Fakültelerine göre farklılaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının Fakültelerine göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmış ve sonuçlar Tablo 2e'de verilmiştir.

Tablo 2'de görüldüğü gibi, öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının Fakültelerine göre iletişim ölçeğinde (OI) dört alt boyut ve toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri dört alt boyut ve toplamda fakülteler arasında Edebiyat Fakültesi öğretim elemanlarının puanları görece olarak daha yüksek olmakla birlikte anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu bulgu, öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerinde fakülte değişkeninin etkili olmadığını düşündürmektedir. Bu duruma göre, her fakültekteki öğretim elemanının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 2e.Öğretim Elemanlarının Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşlerinin Öğretim Elemanlarının Fakültelerine Göre Dağılımı

Ölçü BOYUTLARI	Fakülteler	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut	Edebiyat	14	18.0714	5.6767	0.756	3, 81	0.522
	Eğitim	13	17.1538	3.5082			
	Fen	44	16.4545	3.6629			
	İletişim	14	17.6429	2.9511			
2. Boyut	Edebiyat	14	24.0000	6.3488	1.005	3, 81	0.395
	Eğitim	13	21.3077	4.4793			
	Fen	44	22.0000	3.9532			
	İletişim	14	23.0714	4.8113			
3. Boyut	Edebiyat	14	1.14	0.36	0.380	3, 81	0.767
	Eğitim	13	1.08	0.28			
	Fen	44	1.20	0.46			
	İletişim	14	1.21	0.43			
4. Boyut	Edebiyat	14	10.0000	3.7210	2.123	3, 81	0.104
	Eğitim	13	7.7692	2.4884			
	Fen	44	8.6136	2.6256			
	İletişim	14	7.7143	1.9779			
Toplam Puan	Edebiyat	14	53.2143	14.9521	1.010	3, 81	0.393
	Eğitim	13	47.3077	9.7158			
	Fen	44	48.2727	8.7746			
	İletişim	14	49.6429	8.8022			

2f. Öğretim Elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının Bölümlerine göre farklılaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının Bölümlerine göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmış ve sonuçlar Tablo 2f'de verilmiştir.

Tablo 2f'de görüldüğü gibi, öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının Bölümlerine göre iletişim ölçeğinde (OI) dört alt boyut ve toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri dört alt boyut ve toplamda bölümler arasında Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğretim elemanlarının puanları görece olarak daha düşük olmakla birlikte anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 2f. Öğretim Elemanlarının Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşlerinin Öğretim Elemanlarının Bölümlerine Göre Dağılımı

Ol BOYUTLAR	Bölümler	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut	Amerikan Kül. ve Ed.	5	19.4000	6.1074	0.562	8, 76	0.806
	Türk Dili ve Ed.	9	17.3333	5.6569			
	Biyoloji	24	16.0417	4.0484			
	Kimya	20	16.9500	3.1702			
	PDR	3	18.6667	3.2146			
	Sınıf Öğretmenliği	5	16.0000	4.7434			
	Radyo-TV	8	17.5000	2.3299			
	Gazetecilik	6	17.8333	3.8687			
	Eğitim Bilimleri	5	17.4000	2.4083			
2.Boyut	Amerikan Kül. ve Ed.	5	26.8000	6.7602	0.882	8, 76	0.536
	Türk Dili ve Ed.	9	22.4444	5.9184			
	Biyoloji	24	21.9167	4.1169			
	Kimya	20	22.1000	3.8512			
	PDR	3	23.6667	4.7258			
	Sınıf Öğretmenliği	5	20.2000	5.5857			
	Radyo-TV	8	22.6250	3.6621			
	Gazetecilik	6	23.6667	6.3770			
	Eğitim Bilimleri	5	21.0000	3.4641			
3.Boyut	Amerikan Kül. ve Ed.	5	1.00	0.00	0.845	8, 76	0.566
	Türk Dili ve Ed.	9	1.22	0.44			
	Biyoloji	24	1.17	0.38			
	Kimya	20	1.25	0.55			
	PDR	3	1.33	0.58			
	Sınıf Öğretmenliği	5	1.00	0.00			
	Radyo-TV	8	1.38	0.52			
	Gazetecilik	6	1.00	0.00			
	Eğitim Bilimleri	5	1.00	0.00			
4. Boyut	Amerikan Kül. ve Ed.	5	8.8000	2.7749	1.486	8, 76	0.176
	Türk Dili ve Ed.	9	10.6667	4.1533			
	Biyoloji	24	8.2083	2.8127			
	Kimya	20	9.1000	2.3598			
	PDR	3	8.6667	2.0817			
	Sınıf Öğretmenliği	5	6.4000	2.8810			
	Radyo-TV	8	8.2500	1.8323			
	Gazetecilik	6	7.0000	2.0976			
	Eğitim Bilimleri	5	8.6000	2.0736			
Toplam Puan	Amerikan Kül. ve Ed.	5	56.0000	14.8155	0.664	8, 76	0.721
	Türk Dili ve Ed.	9	51.6667	15.6844			
	Biyoloji	24	47.3333	9.6309			
	Kimya	20	49.4000	7.7146			
	PDR	3	52.3333	8.6217			
	Sınıf Öğretmenliği	5	43.6000	12.3004			
	Radyo-TV	8	49.7500	7.0660			
	Gazetecilik	6	49.5000	11.4673			
	Eğitim Bilimleri	5	48.0000	7.6158			

Bu bulgu, Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerinin olumlu olduğunu düşündürmektedir. Bu bulgu, Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerini diğer bölüm öğretim elemanlarından daha yeterli algıladıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu durum Sınıf Öğretmenliği Bölümündeki öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerinde kendilerini daha yeterli algılamalarının, Bölümdeki eğitim programlarının insan ve insan ilişkileri ağırlıklı olmasından kaynaklanabileceğini düşündürmektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi; “İletişime ilişkin öğretim elemanları ile öğrencilerin görüşleri farklılaşmakta mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir. Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimi ile öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşler arasında anlamlı bir ilişki vardır. Analiz sonuçları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. İletişime İlişkin Öğretim Elemanı-Öğrenci Görüşlerinin OI Ölçeği İçin Dağılımları

OI	ÖĞRETİM ELEMANI- ÖĞRENCİ İLETİŞİMİ			ÖĞRENCİ- ÖĞRETİM ELEMANI İLETİŞİMİ			t	sd	p
	n	x	s	n	x	s			
1. Boyut	85	17.0235	3.9218	305	35.3574	9.4040	17.541	388	0.000**
2. Boyut	85	22.4000	4.6322	305	29.6721	6.4597	9.704	388	0.000**
3. Boyut	85	1.18	0.41	305	2.58	1.02	12.437	388	0.000**
4. Boyut	85	8.5647	2.7794	305	9.4262	3.1699	2.274	388	0.024*
Toplam Puan	85	49.1647	10.1593	305	77.0361	16.7134	14.632	388	0.000**

*p<0.05 **p<0.01

Tablo 3’e bakıldığında, öğretim elemanlarının öğrenciyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri arasında $p<0.05$ ve $p<0.01$ düzeyinde anlamlı ilişkiler bulunduğu görülmektedir. Bu durum, öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerini ile öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin benzerlik gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi; “Öğrenciler ve Öğretim Elemanlarının İletişim Ölçeğine İlişkin Toplam Tepkileri nasıldır?” biçiminde ifade edilmiştir. Bu bulgular Tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4. Öğrenciler ve Öğretim Elemanlarının İletişim Ölçeğine İlişkin Toplam Tepkileri

		N	x	s	Min	Max
O11	Öğrenci	305	35.3574	9.4040	15.00	60.00
	Öğretim Elemanı	85	17.0235	3.9218	12.00	28.00
O12	Öğrenci	305	29.6721	6.4592	14.00	48.00
	Öğretim Elemanı	85	22.4000	4.6322	14.00	35.00
O13	Öğrenci	305	2.58	1.02	1	5
	Öğretim Elemanı	85	1.18	0.41	1	3
O14	Öğrenci	305	9.4262	3.1699	4.00	19.00
	Öğretim Elemanı	85	8.5647	2.7794	4.00	17.00
OITOP	Öğrenci	305	77.0361	16.7134	36.00	125.00
	Öğretim Elemanı	85	49.1647	10.1593	32.00	78.00

Tablo 4'de görüldüğü üzere öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin görüşlerine göre daha olumlu olmasına karşın dört alt boyut ve toplamda “düşük düzeyde” bulunmuştur. Bu durum, öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerini artırıcı yönde etkinliklere daha fazla yer verilmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Üniversite öğrencileri ile öğretim elemanlarının birbirleriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ve bunları etkileyen değişkenlerin incelendiği bu çalışmada, öğrenciler ile öğretim elemanlarının birbirleriyle olan iletişimlerinin yeterlilik düzeyinin oldukça düşük olduğu ortaya konmuştur.

Araştırmada elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar özetlenirse:

Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine (SED) göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermezken, öğrencilerin yaşına, cinsiyetine, fakültelerine ve bölümlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermiştir.

“(18-21)” yaş grubunda yer alan öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerinin diğer yaş grubunda yer alan öğrencilere göre daha iyi olduğu söylenebilir. Kız öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerinde erkek öğrencilere göre daha başarılı oldukları görülmüştür. Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin diğer Fakültelerdeki öğrencilere göre daha olumlu olduğu görülmüştür. PDR (Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik) Bölümü öğrencilerinin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin diğer Bölüm öğrencilerine göre daha olumlu olduğu görülmüştür.

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının cinsiyetine, yaşına, mesleki kıdemlerine, akademik unvanlarına, fakültelerine ve bölümlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunduğu görülmektedir. Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin, öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşlerine göre daha olumlu olduğu söylenebilir. Öğrenciler ve öğretim elemanlarının birbirleriyle olan iletişimleri “düşük düzey”de çıkmıştır. Sonuç olarak, öğrenciler ile öğretim elemanlarının birbirleriyle olan iletişimlerini artırıcı yönde etkinliklere daha fazla yer verilmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmada ortaya çıkan bulgular ışığında geliştirilen öneriler aşağıda yer almaktadır:

1. Öğretim elemanları öğrencileriyle iletişim kurabilmeleri konusunda daha fazla cesaret verici davranışlarda bulunmalı, iletişim ortamı yaratarak onları dersle ya da özel sorunları ile ilgili konuları açıklamaya teşvik etmelidirler.
2. Öğretim elemanları, öğrencilerine karşı daha hoşgörülü yaklaşmalı ve onları destekleyici yönde çaba göstermelidirler.
3. Öğretim elemanları öğrencilerine dersane dışında da zaman ayırabilmelidirler.
4. Özellikle Fen Fakültesi Kimya Bölümü öğrencilerinin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerinin diğer bölümlere göre daha düşük düzeyde olması nedeni ile söz konusu öğrencilere yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bu amaçla öğrencilerin iletişim becerilerini zenginleştirici derslere eğitim programlarında ağırlıklı olarak yer verilmelidir.
5. Erkek öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerinin kız öğrencilere göre daha düşük düzeyde olması nedeniyle erkek öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerini arttırmaya yönelik sosyal ve kültürel etkinliklere katılmaları sağlanmalı, teşvik edilmelidirler.
6. Öğretim elemanlarının iletişim becerilerini geliştirmek amacıyla hizmet içi eğitim seminerlerine ve etkinliklere yer verilmelidir.
7. Üniversitelerdeki eğitim-öğretimi yükseltmek için bu tür çalışmaların başka fakülte ve bölümlerde de yapılması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. (1990). “Üniversite Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarını Değerlendirmesi”, *Yayınlanmamış Araştırma Raporu*.
- Akgöl, H. (1994). “Eğitim Fakültelerindeki Öğretim Elemanları ve Öğrencilerin İdeal Öğretim Elemanı'nın Nitelikleri Hakkındaki Görüşleri İle Kendi Kurumlarındaki Öğretim Elemanlarının Bu Niteliklere Uygunluklarının Karşılaştırılması”. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alkan, C. (1979). *Eğitim Ortamları*. Ankara: A. Ü. Eğitim Fakültesi Yayını No:85.
- Avcı,S.(2001).“İletişim”<<http://www.ogretmenlersitesi.com>.
saffeta@ogretmen.every1.net. 10:11.2001.
- Bilen, M. (1997). *Sağlıklı İnsan İlişkileri*. Ankara: Armoni Ltd. Geliştirilmiş 5. Baskı.
- Bolat, S. (1990). “Yüksek Öğretimde Öğretim Elemanı-Öğrenci İletişimi”. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Celep, C. ( ). “Eğitim Örgütlerinde İletişim”. Hatay: Ç. Ü. *Eğitim Fakültesi Hatay Eğitim Yüksekokulu Yayını*, 26-41.
- Cüceloğlu, D. (1997). *Yeniden İnsan İnsana*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çetinkanat, C. (1998). “Öğretmen Adayları ve Müfettişlerin Bakış Açısından Öğretmen İletişim Becerileri”. *Eğitim Yönetimi*. 4 (14), 209-221.
- Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (2001). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Anakara: Pegem Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2000). *Planlamadan Uygulamaya Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık, 2. Baskı.
- Dicleli, A.B. (2000). *Konuşa Konuşa*. İstanbul: Mess Yayını, No:340.
- Ergin, A. (1998). *Öğretim Teknolojisi İletişim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ergin, A. ve Birol, C. (2000). *Eğitimde İletişim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Güçlü, N. (1998). “Sınıfla Etkili Öğrenci-Öğretmen İletişiminin Kurulması”, Ankara: *G. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*. 18(2), 61-64.
- Güven, A. ve Yalçınkaya, Akyüz, M. (2001). “Öğretmen Adaylarının İletişim ve Problem Çözme Becerilerine İlişkin Görüşleri”, İzmir: *Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1(1), 13-22.

Kapıkıran, Ş. (1993). “İçten ve Dıştan Denetimliliğe Sahip Ergenlerin Atılganlık Düzeylerinin Saptanması”. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı (Eğitimde Psikolojik Hizmetler).

Karip, E. (2002). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık, 1. Baskı.

Kılıç, G. (2000). “Öğretmen Beklentileri ve Sınıfçı İletişim Örüntüleri”. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Programı.

Kırbaş, H. (2001). “İletişim”. <<http://www.ogretmenlersitesi.com/yazi/diger18.htm>> greatest_feel@hotmail.com. (2.09.2001).

Roloff, M. E. (1987). “Communication and Conflict”, InC. R. Berger and S. H. Chaffee (Ed). *Handbook of Communication Science*, C.A.: Sage. Bulunduğu kaynak, Dökmen, Ü. (1994). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık. No: 21.

Saracaloğlu, S. ve Ark. (2001). “Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerileri”, Bolu: *X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*. 7-9 Haziran 2001.

Silkü, H. A. (2002). “Üniversite Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimi Ve Bu Konuda Yönetimden Beklenenler”. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Spence, J. T., Deaux, K. and Hemreich, R. L. (1985). *Sex Roles in Contemporary American Society*. G. Lindzey and E. Aronson (Ed.) *Handbook of Social Psychology*. Third edition. Vol.2. New York: Random House.

Stockard, J. and, M. M. Johnson. (1980). *Sex Roles Sex Inequality and Sex Development*. Englewood Cliffs, N.J. Prentice Hall Inc.

Şengönül, T. (1995). “İzmir’de Orta Öğretim Kuruluşlarında Öğrenci Başarısını Etkileyen Sosyo-ekonomik Faktörler”. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ulusavaş, M. (1986). “Eğitim Sürecinde İletişimin Önemi”, Bursa: *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1(1), 163-170.

Yalçınkaya ve Ark. (2001). “Üniversite Öğrencilerinin Spora İlgileri ve Atılganlık Becerileri”, İzmir: *II. Uluslararası Spor Psikolojisi Sempozyumu*, 11-12 Ekim 2001.